

ACTIVITATS POLÍTIQUES I MILITARS
DE RAMON DE PERELLÓS
(AUTOR DEL “VIATGE AL PURGATORI DE
SANT PATRICI”, DURANT EL REGNAT DE JOAN I)

por

MARIA TERESA FERRER I MALLOL
(Institució Milà i Fontanals. CSIC)

Ramón de Perellós, vescomte de Roda i de Perellós, era un noble rosellonès que fou conseller dels reis Pere el Cerimoniós, Joan I i Martí l'Humà. Li foren confiades nombroses missions militars i diplomàtiques a la cort papal d'Avinyó i especialment a la cort francesa, que coneixia molt bé perquè s'hi havia criat, per decisió del seu pare Francesc de Perellós, que havia estat camarlenc i almirall del rei de França, a qui havia servit amb un estol català el 1356¹.

Fou un home afeccionat a la lectura i escriptor ell mateix; és autor del «Viatge al Purgatori de Sant Patrici», un relat en part autobiogràfic i en part inspirat en una obra en llatí d'H. de Saltrey sobre les aventures del cavaller Owein i el seu viatge al Purgatori, emprès des d'una cova situada a Irlanda².

---

¹ En un altre article, inclòs en el volum ofert a Casimir Martí amb motiu de la seva jubilació, titulat *Noves dades per a la biografia de Ramón de Perellós, autor del viatge al Purgatori de Sant Patrici*, en curs de publicació, m'he ocupat dels seus orígens familiars i de les seves activitats durant el regnat de Pere el Cerimoniós. En aquest ocasió em centraré especialment en el regnat de Joan I.

² Sobre l'obra de Ramón de Perellós cf. especialment: A. VIGNAUX, *Voyage au Purgatoire de Saint Patrice*, “Bibliothèque Méridionale”, Toulouse, 1903. R. MIQUEL I PLANAS, *Llegendes de l'altra vida*, “Biblioteca Catalana”, Barcelona, 1914. C. BRUNEL, *Sur la version provençale de la relation du voyage de Raimon de Perillós au Purgatoire de Saint Patrice*, “Estudios dedicados a Menéndez Pidal”, VI, Madrid, CSIC, 1956, pp. 3-21. A. PACHECO, *Viatges a l'altre món. Dos relats dels segles XIV i XVII*, Barcelona, Edicions 62, 1973 (“Antologia Catalana”, 69). Utilitzarem el text del Viatge editat en aquest volum, pp. 27-57, perquè es troba més

Com que Ramon de Perellós efectuà un viatge a Anglaterra i a Irlanda, l'any 1397, per visitar aquesta cova i va escriure després les experiències del viatge m'ha semblat que unes notes biogràfiques sobre aquest personatge serien un tema adequat per al volum dedicat a la memòria del Prof. Dereck Lomax.

A la fi del regnat de Pere el Cerimoniós, el vescomte de Perellós, que havia servit aquest monarca en diverses missions, prengué partit per la facció de l'infant Joan en l'enfrontament entre el primogènit i el seu pare. La mort de Pere el Cerimoniós i l'accés a la reialesa de l'infant Joan significaren, doncs, un augment de la influència del vescomte, que fou camarlenc i conseller del nou rei.

Ja el 5 de febrer de 1387, poques setmanes després de la mort d'aquell monarca, Joan I l'envià, juntament amb Eimeric de Centelles, com a ambaiador prop del papa i prop del rei Lluís d'Anjou i de la seva mare, per a tractar del matrimoni entre aquest i la infanta Violant, el casament que la reina Sibil·la de Fortià havia desitjat per a la seva filla Isabel³. El 21 d'abril ja havia tornat de la seva missió i figura entre els testimonis del tractat d'amistat amb França signat a Barcelona en aquesta data⁴. Poc després, pel setembre, el rei li atorgava procuració per tal de cobrar de Carles VI, a França, la resta del dot de la reina Violant, que encara quedava pendent⁵. Però no marxà immediatament ja que, el 6 de novembre, el trobem a Vilafranca, signant com a testimoni en el conveni acordat pel rei Joan amb diversos capitans del Llenguadoc: Roger de Comenge, el bastard de Comenge, Joan de Labarta etc., que es comprometien a prestar determinats serveis militars a Joan I⁶.

Malgrat que el mes de desembre li demanava que sondegés la possibilitat de casar la infanta Joana amb el duc de Turena⁷, sembla que el vescomte no degué marxar fins al mes de gener de 1388. El 13 d'aquest mes el rei

---

fàcilment. Cf. també l'article de G. COLON, *Sobre els textos llenguadocians i català del "Viatge al Purgatori de Sant Patrici"*, "Medioevo Romano", I (1974), pp. 44-60, M. de RIOUER, *Obras de Bernat Metge*, Barcelona, Facultat de Filosofia i Lletres. Universitat de Barcelona. 1959, pp. *103, *108, *113, *126. M. de RIOUER, *Historia de la Literatura Catalana*, II, Barcelona, Ed. Ariel, 1964, pp. 309-333. P. PONSICH, *La bibliothèque de Ramon de Perellós, vicomte de Roda et de Perellós (v. 1350-apr. 1408)*, auteur du "Viatge al Purgatori" (1398), a "106e Congrès national des Sociétés savantes", Perpinyà, 1981. *Philologie et Histoire*, pp. 213-223.

³ ACA, C, reg. 1970, ff. 10 r.-11 r. El memorial anava a nom d'Eimeric de Centelles: reg. 1954, f. 69 r. La iniciativa d'aquest projecte matrimonial havia sorgit de la cort francesa en el mes de gener de 1387: F. LEHOUX, *Jean de France, duc de Berry. Sa vie. Son action politique (1340-1416)*, II, Paris, ed. Picard, 1966, p. 189.

⁴ ACA, C, reg. 2012, ff. 65 r.-68 r.

⁵ ACA, C, reg. 1974, f. 10 r. (1387, setembre, 20) i J. VIELLIARD i L. MIROT, *Inventaire des Lettres des rois d'Aragon à Charles VI et à la cour de France conservées aux Archives de la couronne d'Aragon à Barcelone*, "Bibliothèque de l'Ecole des Chartes", CIII (1942), núm. 8.

⁶ ACA, C, reg. 2012, ff. 69 v.-69 bis r.

⁷ ACA, C, reg. 1868, f. 4 r.

ordenà que li fossin pagats immediatament 1.500 florins del que li devia per la missatgeria a fi que pogués marxar⁸.

El vescomte passà una llarga temporada a la cort francesa, almenys fins al gener de 1389⁹. Aprofitant la seva estada Joan I i la reina Violant li feren nombrosos encàrrecs: tan aviat li demanaven capricis cortesans com gestions polítiques. El mes d'abril el rei li encarregà que negociés una pròrroga de deu anys en el sobreseïment de marques entre França i la Corona catalano-aragonesa pactat per dos anys, però també li encomanà que demanés al duc de Borgonya un falcó blanc «grifaut»; s'havia d'interessar a més si el duc havia rebut tres falcons «gruets», i havia de demanar al rei de França la divisa del cérvol, ja que ell li enviava la seva de l'àliga, i havia de proposar-li que a les cartes es diguessin «frare» en comptes de «cosí» com llavors¹⁰. Amb vista a les festes de la seva coronació, que després no arribà a celebrar, el vescomte havia de demanar al duc de Turena que deixés venir Colinet, ministrer de xalamia, el seu germà i el seu company i, a la duquessa i a la comtessa de Bar, que deixessin venir el nan anomenat «Cortoyo»¹¹; a més, havia de demanar al duc de Turena un salconduit per als ministrers Everly, Evelin i Blasoch, que havien deixat el comte de Virtú sense llicència, per a anar prop d'ell¹². Joan I demanà també al vescomte informacions sobre el Parlament que el rei de França havia convocat a Orleans i sobre les notícies que alguns grans senyors alemanys oferien el títol d'emperador al duc de Borgonya¹³.

Pel que fa a la reina Violant, demanà al vescomte que l'excusés prop del rei francès perquè no podia enviar-li les galeres que li havia ofert i que llavors el rei li demanava, sens dubte per a reforçar la flota que preparava contra Anglaterra¹⁴; li havia de fer avinent que ho havia demanat massa tard: les galeres s'havien de reparar perquè feia molt que no havien navegat i a més ja no trobaria bons mariners, puix que els millors empenien viatge quan començava la primavera; el vescomte havia de procurar que el rei de França no s'ho prengués malament i que «los d'ellà e nós siam en aquella

⁸ ACA, C, reg. 1952, f. 102 r. (1388, gener, 13).

⁹ J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 38.

¹⁰ ACA, C, reg. 1868, ff. 104 v.-105 v. (1388, abril, 1). Joan I ja havia escrit al vescomte de Roda sobre l'intercanvi d'ordres el 7 de desembre de 1387: cf. J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 9, i el seu comentari sobre l'ordre del cérvol.

¹¹ ACA, C, reg. 1868, f. 112 r., publ. parcialment per D. GIRONA i LLAGOSTERA, *Itinerari del rei Joan I (1387-1396)*, "Estudis Universitaris Catalans", XIII (1928), XIV (1929), XV (1930), p. 30 de l'extret. Sobre els músics de la cort de Joan I i especialment sobre Colinet i Everly: M. C. GÓMEZ MUNTANÉ, *La música en la casa real catalano-aragonesa durante los años 1336-1432*, I. Historia y Documentos, Barcelona, A. Bosch, ed., 1979, pp. 41-43 i docs. 90-166.

¹² ACA, C, reg. 1954, f. 140 r. (1388, juny, 13).

¹³ ACA, C, reg. 1954, ff. 87 v.-88 r., 135 r.-v. i 136 r. Cf. també J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 16 i 20.

¹⁴ F. LEHOUX, *Jean de France, duc de Berri*, pp. 215 i 224.

coiunció e unitat que-us sabets, segons que d'açò vos havem ja dat càrrech», però mentre al duc de Borgonya la reina li assegurava que hauria estat disposada a avançar diners propis per a l'armament de les galeres, si ho hagués sabut abans, al vescomte li confessava que no ho podia fer perquè el rei volia comprar els béns de l'orde de Calatrava i hom els en demanava 200.000 florins. La reina, a més, hi afegia que una altra raó per a denegar la petició: era la promesa que li havia fet de confiar-li la capitania de la primera armada que es fes, cosa que no hauria estat possible en aquell moment. La reina aprofitava la carta per a donar notícies al vescomte de la seva família, que gaudia de bona salut; la vescomtessa i els seus fills eren a Barcelona i marxaven cap a Aragó¹⁵.

Pel juny, Joan I alabava el vescomte per la diligència a negociar els afers que li havia encomanat; esperava encara saber el resultat d'alguns més, però deixava a la seva mà la decisió de marxar, si creia que la seva presència ja no hi era necessària. Precisament perquè suposava que ja podia haver marxat de París, envià les cartes adreçades al vescomte a Eimeric de Centelles, que continuava a Avinyó negociant el matrimoni de la infanta Violant amb Lluís d'Anjou, amb l'encàrrec que el missatger s'informés pel camí de París per tal de trobar el vescomte, si ja havia iniciat el viatge de retorn¹⁶. Però Ramon de Perellós continuà a la cort francesa a París uns quants mesos més i acompanyà el rei Carles VI en el viatge a Alemanya per ajudar el duc de Borgonya contra la duquessa de Brabant; es reuní amb ell el vescomte de Rocabertí, al qual Joan I havia confiat una missió prop del rei de França, relativa al rei de Navarra¹⁷. Demostren que el vescomte continuava a la cort francesa una carta del mes de setembre de la reina Violant adreçada a tots dos ambaixadors, comentant afers internacionals; una altra carta del rei del mes d'octubre demanant al vescomte de Roda que li enviés mestre Guillem Lunell (metge, sembla, del duc de Berri) i que, si calia, li avancés diners per al viatge; i també una altra carta del mes de novembre i les enviades, tant al vescomte de Roda com al de Rocabertí, els primers dies de desembre, ordenant-los que tornessin tot seguit a causa de la reunió de les Corts generals; però tampoc la sortida no fou immediata: el 22 de gener de 1389, encara el rei els envià una carta a tots dos amb instruccions de donar certes informacions al rei de França; el mes de febrer el vescomte de Rocabertí encara hi continuava, mentre que Ramon de Perellós potser ja n'havia marxat, perquè no és mencionat¹⁸.

¹⁵ ACA, C, reg. 2056, f. 101 r.-102 v. (1388, abril, 10).

¹⁶ ACA, C, reg. 1954, f. 136r.-v. (1388, juny, 12).

¹⁷ J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núms. 17, 19, 21, etc. Consta que tots dos vescomtes acompanyaren el rei francès a Alemanya: *ibidem*, núm. 33. Sobre aquesta campanya de Carles VI: F. LEHOUX, *Jean de France, duc de Berri*, pp. 227-230.

¹⁸ *Ibidem*, núms. 24, 25, 32, 33, 34 i 35 i 38. Joan I i Violant enviaren llavors Vidal de Blanes a la cort francesa, *ibidem*, núms. 36 i 37. Cf. també A. RUBIÓ I LLUCH, *Documents per la historia de la cultura catalana mig-aval*, Barcelona, 1908-1921, I, p. 354.

El 26 de maig de 1389, ja havia retornat amb tota seguretat, perquè Joan I el nomenà capità general del Rosselló amb la missió d'organitzar la defensa del territori, amenaçat per les tropes del comte d'Armanyac, que efectivament envaïren Catalunya poc després. La concessió no fou, però, només un nomenament per a aquesta ocasió, sinó que tingué caràcter vitalici¹⁹.

També en aquesta època degué incorporar-se a les tasques de les Corts generals que se celebraven a Montsó. El braç reial hi demanà la reforma de la casa del rei i de la reina, on regnaven el favoritisme, la frivolitat i la malversació; com a persona més significativa del grup de privats, el braç reial demanava la destitució de Carroça de Vilaragut. Membres de la casa reial, els descendents de l'infant Pere, i un grup de nobles, entre els quals es trobava Ramon de Perellós, es van adherir a la petició i es van situar en armes al castell de Calasanç, esperant els esdeveniments²⁰. És difícil de saber per què Ramon de Perellós adoptà aquesta actitud, quan sembla que havia d'estar deslligat de les querelles internes després de la seva llarga absència. Pensem que potser influïren en la seva decisió el vescomte d'Illa i Ramon de Bages, rossellonesos com ell, que figuraven en la facció enfrontada a Joan I. Naturalment, va caure en desgràcia del rei i de la reina. El 13 de juliol, la reina demanava al rei de França i als ducs de Borgonya i de Borbó que no acollissin a les seves terres, si hi anaven, el vescomte de Roda i altres culpables de diversos excessos contra el rei²¹ i, el 16 del mateix mes, el rei li manava que li lliurés la potestat dels seus castells del Rosselló i d'Aragó, mesura amb la qual els monarques solien manifestar la desconfiança envers els seus vassalls²².

Pel setembre, l'incident pogué arreglar-se i el rei concedí salconduit als nobles de l'oposició perquè poguessin acudir a les Corts i cedí en l'afer de la destitució de Carroça de Vilaragut²³. Dins d'aquesta línia de distensió, el 2 d'octubre de 1389, Joan I ordenava la restitució al vescomte de les potestats dels castells i llocs d'Aragó i del Rosselló i Cerdanya que li havia fet prendre abans²⁴.

La reconciliació del rei amb els seus nobles era necessària perquè les companyies mercenàries que havien quedat sense feina pel parèntesi en la guerra dels Cent anys i que rondaven pel Llenguadoc des de feia temps es van aplegar sota la capitania de Bernat d'Armanyac i van envair Catalunya,

¹⁹ ACA, C, cr. Joan I, caixa 1, núm. 378 i reg. 1697, f. 92r.

²⁰ J. ZURITA, *Anales de la Corona de Aragón*, lib. X, cap. XLIII ed. a cura d'A. CANELLAS, vol. 4, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1973, pp. 723-733.

²¹ ACA, C, reg. 2053, f. 109 v. publ. per J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 47.

²² ACA, C, reg. 2007, ff. 95 r.-v, 96 r. (1389, juliol, 16).

²³ J. ZURITA, *Anales*, lib. X, cap. XLIII (vol. 4, pp. 733-734).

²⁴ ACA, C, reg. 2007, f. 103 r. (1389, octubre 2).

amb el pretext de fer valer els drets de la infanta de Mallorca, que el comte d'Armanyac assegurava haver comprat, però en realitat només per exercir el pillatge²⁵. El 24 d'octubre de 1389 el rei ordenà, doncs, a Ramon de Perellós que anés a ocupar el seu lloc de capità general dels comtats de Rosselló i Cerdanya perquè les companyies armanyagueses havien entrat ja a les seves terres o estaven a punt d'entrar-hi i calia que se n'ocupés de la defensa²⁶.

Joan I no trigà pas gaire a canviar d'idea i preferí aprofitar el seu coneixement de la cort francesa i la seva experiència diplomàtica per enviar-lo, juntament amb Esperandeu Cardona, en una nova ambaixada al rei Carles VI, que llavors era al Llenguadoc, per demanar-li que impedís la invasió dels seus regnes per més tropes de les que ja hi havien entrat procedents de França i que li enviés ajuda militar per a expulsar-les-en; els invasors robaven mercaderies i bestiar i ho venien a França, on eren ben acollits²⁷. Els ambaixadors marxaren a trobar el rei de França a Tolosa o a Carcassona pels volts de Nadal, com ens ho permet de suposar el prec del rei, del 23 de desembre, perquè apressessin el viatge ja que el rei Carles VI era a punt de marxar de Tolosa cap a Carcassona i el 24 els recomanava que viatgessin de nit i de dia²⁸. El 27 de desembre, en una concessió de tretze de blat i ordi a la vescomtessa de Roda, perquè el pogués portar dels seus dominis rossellonesos a Barcelona, on llavors residia, el rei deia que calia concedir-li-ho perquè el seu marit era «in remotis», és a dir, lluny, fora dels regnes i havia prestat molts serveis²⁹. El 27 de gener, tant Ramon de Perellós com Esperandeu Cardona encara hi eren perquè el rei expedí credencials per a ambdós ambaixadors i, a més, per a Ponç de Perellós i per a Berenguer de Cruïlles, potser perquè s'ocupessin d'una marca concedida a França contra catalans³⁰. Enmig de la crisi de la invasió armanyaguesa, el rei tenia encara temps de pensar en la música i en els ministrers que volia a la seva cort i que el vescomte s'havia de preocupar de fer venir a Catalunya. El vescomte i Esperandeu Cardona tornaren el 2 febrer després d'haver aconseguit que el rei

²⁵ J. ZURITA, *Anales*, lib. X, caps. XLIV i XLVI (vol. 4, pp. 737-741 i 744-746) i F. LEHOUX, *Jean de France, duc de Berri*, II, pp. 269 i 271.

²⁶ ACA, C, reg. 2014, f. 13 r.

²⁷ ACA, C, reg. 1957, ff. 34 r., 38 r. (1389, desembre 4 i 5), 51 v.-53 r., 58 r.-60 r., 62 v.-64 v. (1389, desembre, 15), 78 r., reg. 2053, f. 129 v. (1389, desembre, 4), reg. 2038, f. 52 r. (1389, desembre, 15), reg. 1947, ff. 176 v.-177 r. (1389, desembre, 22) i J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 59, 63, 64, 65, 119, 120.

²⁸ ACA, C, reg. 1957, f. 69 r.-v. (1389, desembre 23 i 24) i J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 67. El rei de França romangué finalment a Tolosa fins al 7 de gener de 1390 i s'encaminà després cap a Avinyó, on era del 28 al 30 de gener; seguidament emprengué viatge cap a París: F. LEHOUX, *Jean de France, duc de Berri*, pp. 256-257, n. 8.

²⁹ ACA, C, reg. 1843, f. 34 r.

³⁰ ACA, C, reg. 2010, f. 144 r. (1390, gener, 10) i reg. 1958, f. 47 r. i J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 71.

francès prohibís al comte d'Armányac d'introduir més tropes a Catalunya i després d'haver guanyat el suport del comte de Foix³¹.

De retorn de l'ambaixada, Ramon de Perellós degué ocupar-se de la defensa del Rosselló. Diverses cartes del rei, del mes de març i abril, l'esmenten en relació a la persecució de les tropes armanyagueses, que ja es retiraven³².

Encara no s'havia resolt la invasió de les companyies armanyagueses que ja el vescomte de Roda preparava una nova expedició, a precís del papa Climent VII, per posar-se al seu servei amb tres galeres armades. El 12 de març, el rei concedí guiatge als que s'embarquessin en aquesta petita flota i concedí jurisdicció al vescomte sobre el personal embarcat³³. Poc després, el 10 d'abril, el mateix monarca demanà als diputats de la Generalitat de Catalunya i als prohoms de Mallorca que deixessin galeres al vescomte de Roda, que en necessitava tres per a posar-se al servei del papa Climent VII³⁴. El papa, en efecte, preparava una expedició per a passar a Itàlia i instal·lar-se a Roma, amb l'esperança que això significaria resoldre a favor seu el Cisma. Aquesta expedició hauria hagut d'ésser simultània amb la que també preparava Lluís II d'Anjou per anar a Nàpols. El viatge papal fou retardat i després abandonat per la falta de cooperació del rei de França, que era indispensable. Segons N. Valois, no començà a fer cap preparatiu amb vista al projecte papal fins a la darrerria del 1390. Això li féu suposar que l'expedició no havia estat projectada a la darrerria del 1389, com s'havia dit, sinó a la mateixa època del 1390; la seva suposició, però, era equivocada, perquè els documents catalans proven la tesi que ell combatia³⁵.

Els preparatius per a l'expedició del vescomte, iniciats pel març, continuaven a bon ritme. Sembla que s'armà una galera a cadascun dels tres grans ports: a Barcelona, a València i a Mallorca³⁶. A Mallorca consta que s'hi enrolà el paraire mallorquí Bernat Blanc i, a Barcelona, el paraire Guillem Brossa, que després no féu el viatge i hi envià un home al seu lloc³⁷. La de València havia d'ésser patronejada per Joan Gascó, que pel juny es negava

³¹ ACA, C, reg. 1958, ff. 51 v.-52 v. (1390, febrer, 3) i J. VIELLIARD-L. MIROT, *Inventaire*, núm. 72.

³² ACA, C, reg. 1957, f. 161 v. (1390, març, 19), f. 179 v. (1390, març, 26) i D. GIRONA, *Itinerari*, p. 74 i reg. 1874, f. 169 v. (abril, 2) i f. 173 v.

³³ ACA, C, reg. 2015, ff. 14 v.-15 v. (1390, març, 12). Cf. M. T. FERRER I MALLOL, *Documenti catalani sulla spedizione franco-genovese in Berberia (1390)*, "Miscellanea di Studi Storici", 1, Gènova, 1969, p. 228.

³⁴ ACA, C, reg. 1959, f. 7 v.-8 r. (1390, abril, 10). El 20 d'abril el rei els manà que aparellessin i adobessin les naus que hi havia a la drassana i a la platja de Barcelona: ACA, C, reg. 1959, f. 22 r. (1390, abril, 20).

³⁵ N. VALOIS, *La France et le Grand Schisme d'Occident*, II, París, 1896, pp. 173-182.

³⁶ ACA, C, reg. 1948, f. 13 r. (1390, maig, 15).

³⁷ M. T. FERRER, *Documenti*, p. 228, i ACA, C, reg. 1993, ff. 122 v.-123 r. (1390, agost, 31).

a prestar seguretat al batlle general de no atacar els genovesos, seguretat que el comte ja havia prestat³⁸. Ramon Alemany de Cervelló, que el mes d'abril era ambaixador del rei Joan prop del papa, també s'hi hauria volgut afegir i havia demanat a l'infant Martí que intercedís perquè el rei li deixés armar galeres per anar en servei del rei Lluís d'Anjou. L'infant li respongué que ja hi anava el vescomte de Roda. Això prova, doncs, que l'expedició angevina i la papal havien estat concebudes com una sola cosa³⁹.

Havent deixat córrer el papa el seu viatge, sembla que el vescomte, d'acord amb ell, acompanyà el rei Lluís d'Anjou a Nàpols, el qual sortí de Marsella el 20 de juliol. Es possible que des de Nàpols passés algun moment a unir-se a l'estol franco-genovès que assetjava llavors la plaça d'Àfrica (El Madhia), a la costa tunisenca. La crònica del duc de Borbó, cap de l'expedició, parla, en efecte, de la participació en l'empresa del vescomte de «Rhodez» i del «sieur de la Saigne d'Arragons», que es distingiren molt en els fets d'armes davant d'Àfrica. Res de més natural que el vescomte, home afecionat als viatges i a les aventures, hi acudís, trobant-se com es trobava amb mitjans per a participar en l'empresa i tan a la vora dels croats, molts dels quals devia conèixer des de les seves llargues estades a la cort francesa. Confirma el seu viatge a Àfrica el fet que tornés amb Bernat de Cabrera, que hi anà amb tota seguretat⁴⁰. El 26 d'octubre ambdós eren esperats a Barcelona i per això la torre de Montjuïc feia «vela», però no hi arribaren fins al 27⁴¹.

En els mesos següents —gairebé hauríem de dir anys, perquè el 1393 la qüestió encara durava— Ramon de Perellós hagué de tenir algunes discussions amb els diputats de la Generalitat, perquè ell s'havia compromès a tornar totes tres galeres que li havien deixat amb l'armament i, després, no pogué atendre el compromís i només en pogué tornar una, la que portava ell. En efecte, Joan Gascó s'havia quedat amb la galera que patronejava al servei del rei Lluís II d'Anjou; per això el rei i la reina hagueren d'intercedir perquè el vescomte fos absolt del seu compromís i els diputats acceptessin la seguretat que Joan Gascó —o per ell el seu procurador— estaven disposats a prestar per la galera⁴². La qüestió encara durava el 28 de desembre de 1392 i els diputats amenaçaven amb segrestar els béns del vescomte si no tornava la galera que encara tenia Joan Gascó⁴³.

³⁸ ACA, C, reg. 1959, f. 56 r.-v. (1390, juny, 8).

³⁹ ACA, C, reg. 2091, f. 38 v.-39 r. M.T. FERRER, *Documenti catalani*, p. 228.

⁴⁰ M. T. FERRER, *Documenti*, pp. 226-227 i 229.

⁴¹ ACA, C, reg. 2054, f. 46 v.i *Manual de Novells Ardits, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloni*, a cura de F. SCHWARTZ Y LUNA i F. CARRERAS Y CANDI, I, Barcelona, 1892, p. 5.

⁴² ACA, C, reg. 1873, ff. 127 v.-128 r. (1390, novembre, 5), reg. 2054, f. 57 r. (1390, novembre, 5), reg. 1875, ff. 137 v.-138 r. (1391, gener, 31).

⁴³ ACA, C, reg. 1964, f. 17 r.-v.

Però aquest problema no fou el pitjor. Fou de més mal resoldre el cas de la tercera galera, patronejada per Joan Saranyena, àlies Bernat, d'Eivissa que, faltant a l'homenatge prestat, abandonà l'estol capitanejat pel vescomte a Capri i, durant dos anys, contra la voluntat d'aquest, navegà i corsejà amb la galera, gastant l'eixàrcia, les armes i les provisions. Quan, el 1393, Joan Saranyena tornà a Eivissa per desarmar, el recaptador de les rendes reials li exigí el pagament de 110 florins pels béns que foren trobats a la galera, al·legant que corresponien al rei pel dret de quint del que havia pres i venut a l'encant a Sicília, a Sardenya i a l'illa mateixa d'Eivissa. D'altra banda, el governador eivissenc, a fi que el personal de la galera fos satisfet en els salaris deguts, manà vendre aparells de la galera. Assabentat d'aquests fets, el vescomte aconseguí que el rei intervingués en la qüestió per manar al governador d'Eivissa que li fes justícia en les seves demandes i tingués en compte que no podia exigir el pagament del quint reial perquè aquella galera l'havia armada el vescomte per manament del rei, obligant els seus béns als diputats de Catalunya, que ara els hi volien segrestar, precisament perquè no havia tornat aquesta galera. El monarca manà al governador que fes inventari del que trobés a la galera i del que hagués estat venut per pagar-ne el personal, que no tenia dret a cap pagament, puix que eren fugitius d'armada reial, i que ho tornés al vescomte. Però quan Joan Saranyena s'adonà que les coses tombaven malament per a ell, fugí amb la galera. No sabem si donà resultat l'ordre de captura que el rei expedí contra ell i contra els còmits i altre personal de la galera i si el vescomte pogué, finalment, tornar-la i fer les paus amb els diputats de la Generalitat de Catalunya⁴⁴. Sabem només que, el 7 de gener de 1394, hi havia a Eivissa una galera del vescomte que el governador de l'illa tenia segrestada. El rei manà que li fos lliurada perquè la necessitava per al seu servei, mentre el vescomte donés caució d'estar a dret dels que tinguessin alguna reclamació a fer⁴⁵. Segurament es tractava de la mateixa galera que encara el 9 de setembre era en poder d'Arimany de Camporrells. En aquesta data el rei, que declarava necessitar l'eixàrcia de la galera, demanà al governador de l'illa que, amb el consentiment d'Arimany de Camporrells, la hi enviés a Mallorca, on era llavors el rei, lliurant-la a Pere Guaita o a qui volgués, amb inventari⁴⁶.

Segons Zurita, que segueix Tomic, el vescomte de Roda hauria estat un dels nobles catalans que prengueren part en l'expedició a Sicília de l'infant Martí, el 1392⁴⁷. A nosaltres no ens consta pas, en canvi, que fos així i més

⁴⁴ ACA, C, reg. 1970, ff. 53 v.-54 r., 59 r.-v., 60 v.-61 r. (1393, març, 1-6) i reg. 1996, ff. 57 v.-58 v., i 60 v.-61 r. (1393, març, 6).

⁴⁵ ACA, C, reg. 1883, f. 39 v.

⁴⁶ ACA, C, reg. 1969, f. 23 r.

⁴⁷ J. ZURITA, *Anales*, lib. X, cap. L (vol. 4, p. 763). Sobre l'expedició a Sicília cf. F. GIUNTA, *Aragoneses y Catalanes en el Mediterráneo*, Barcelona, Ariel, 1989, 223-232 (traducció d'*Aragonesi e Catalani nel Medierraneo*, Palerm, 1959); A. BOSCOLO, *La politica italiana di*

aviat sembla que el 1392 i el 1393 seguia la cort reial de Joan I. El seu nom figura en la llista de nobles, encapçalada per la duquessa de Montblanc, per als quals l'infant Martí donà credencials al seu missatger Berenguer de Cruïlles el 25 de juliol de 1393 i que, doncs, no eren a Sicília. Probablement, tenia la missió d'exposar-los la crítica situació en què es trobava a l'illa i demanar ajut⁴⁸. Però el vescomte volia acompanyar el rei en la seva projectada expedició a Sardenya, de manera que, de moment, no passà a Sicília i ajudà el rei Joan a reunir els donatius dels regnes per a l'empresa, tasca en la qual s'esmerçà durant l'any 1393⁴⁹.

Consta que durant aquest any inicià contactes per carta amb el rei de Xipre, per a negociar el matrimoni de la infanta Isabel, germana de Joan I, amb el príncep d'Antioquia, fill del rei de Xipre. Sembla que des de la seva visita a aquesta illa, l'any 1377, quan encara hi era la reina Elionor, havia mantingut bones relacions amb la cort xipriota⁵⁰; per això el rei de Xipre li atorgà procuració perquè el representés per a rebre el compromís de Joan I que no es faria cap més tracte matrimonial per a la infanta durant quinze mesos, mentre duraven les negociacions del matrimoni amb el príncep d'Antioquia. Quan aquesta carta del rei de Xipre fou presentada a Joan I, el primer de novembre de 1394, el vescomte ja no era present a la cort⁵¹.

No creiem que l'absència de Ramon de Perellós es degués a una participació en l'estol reial capitanejat per Pero Maça el 1394, organitzat per portar el rei a Sardenya i que Joan I decidí desviar a Sicília per tal d'auxiliar l'infant Martí, que corria perill a l'illa, amenaçat per la sublevació de nobles i ciutats.

En aquella època, el vescomte havia trobat una ocupació millor. En efecte, el 28 de juliol de 1394 havia estat elegit papa a Avinyó, per succeir Climent VII, el cardenal d'Aragó, Pere de Luna, que prengué el nom de Benet XIII. Segons el mateix Ramon de Perellós al seu «Viatge al Purgatori de Sant Patrici», poc abans que morís Climent VII ell havia deixat, amb llicència reial, la cort de Joan I, que era a València⁵², i havia marxat al seu lloc de Millars, al Rosselló. Aquí li arribà la notícia de la mort del papa i de

---

Martino il Vecchio, re d'Aragona, Padua, 1962, pp. 11-28; V. d'ALESSANDRO, *Politica e Società nella Sicilia aragonese*, Palerm, 1963; P. CORRAO, *Governare un regno. Potere, società e istituzioni in Sicilia fra Trecento e Quattrocento*, Nàpols, Liguori ed., 1991, pp. 85-100.

⁴⁸ ASP, R. Canc., 22, f. 139 r.

⁴⁹ J. ZURITA, *Anales*, lib. X, cap. LII (vol. 4, p. 770) i ACA, C, reg. 1964, f. 17 v. (1392, desembre, 28) publ. D. GIRONA, *Itinerari*, p. 171; reg. 1884, ff. 117 v.-118 r. (1393, setembre, 6), reg. 1966, f. 68 (1393, novembre, 15), publ. D. GIRONA, *Itinerari*, p. 210 i ff. 50 r. i 70 r. (1393, novembre, 1 i 18) F. BOFARULL Y SANS, *Vindicacion del rey D. Juan I de Aragón, hecha por él mismo*, "Revista Histórica Latina", III (Barcelona, 1876), pp. 149-150.

⁵⁰ M. T. FERRER, *Noves dades per a la biografia de Ramon de Perellós*, p. 243.

⁵¹ ACA, C, reg. 2012, ff. 34 r.-35 v. (1394, novembre, 2).

⁵² Efectivament, el rei estigué a València entre el mes de gener i la primeria d'abril de 1394, i a diverses viles del regne fins al 16 de juny: D. GIRONA, *Itinerari*, EUC, XV, pp. 41-45.

l'elecció del cardenal Pere de Luna, que ell coneixia molt bé, des del viatge de 1378, quan portà el papa i els cardenals de Nàpols a Avinyó⁵³. Poc després, el papa electe li envià un missatger per a oferir-li d'entrar al seu servei⁵⁴. Sol·licitada llicència al rei Joan, el vescomte es posà efectivament al servei del papa.

Des del juny de 1395 són nombroses les cartes del rei al vescomte demanant-li notícies en general sobre la cort papal o sobre afers concrets; per exemple, el 19 de juny li demanà confirmació dels rumors que corrien sobre la gent d'armes que reunia el comte d'Armanyac per envair els seus regnes⁵⁵. També li recomanà diversos afers en tràmit a la cúria papal: promoció d'eclesiàstics, concessió de beneficis etc.⁵⁶. Sembla que el vescomte informà el rei de l'arribada a Avinyó, el 7 de maig de 1396, del seguici dels ambaixadors de Xipre, unes 120 persones a cavall. L'ambaixada tenia per objecte complir el matrimoni de la infanta Isabel d'Aragó amb el príncep d'Antioquia. Per aquest motiu el rei demanà al mercader barceloní Francesc de Casasaja que acudís a la cort per tal d'acabar els tractes⁵⁷. El matrimoni, però, no arribà finalment a terme perquè el príncep d'Antioquia morí i, com és prou sabut, la infanta es casà, molt més endavant, amb el comte d'Urgell.

En els darrers dies del regnat de Joan I, quan els consellers de Barcelona propalaren la notícia que a Avinyó havien estat contractades companyies mercenàries per a envair Catalunya i que es deia que qui les havia contractades

⁵³ M. T. FERRER, *Noves dades per a la biografia de Ramon de Perellós*, p. 246.

⁵⁴ *Viatge al purgatori de Sant Patrici*, p. 31.

⁵⁵ ACA, C, reg. 1968, f. 61 r. (1395, juny, 19) i reg. 1969, f. 41 r. (1395, desembre, 9).

⁵⁶ El 21 de juny li demanava que presentés una carta seva al papa, en la qual s'interessava per la promoció de Bertran de Tudela, germà de l'escrivà reial Joan de Tudela (ACA, C, reg. 1888, f. 84 v.); el 7 d'octubre, que s'ocupés de fer concedir a Marc d'Esplugues, germà del seu cambrer Pericó d'Esplugues, l'ardiaconat de la catedral de Tortosa (reg. 1969, f. 41 r.). El 6 de gener de 1396 li recomanava que procurés que la cúria papal despatxés aviat els afers d'un monjo de Poblet enviat pel monestir (reg. 1887, f. 149 v.). El 12 de gener s'interessava per uns afers referents a Pierre de Craon i a Joan Vilella, paborde de Lloret. El 27 del mateix mes recomanava la concessió d'una gràcia a Pere Banyut, prevere de Girona, que havia fet de xantre a la seva capella, i la concessió del bisbat de Langres a Lluís de Bar, germà de la reina Violant (reg. 1889, 126, 142 r. i 146 v.). El 6 de març, el rei recomanà al vescomte d'ocupar-se a la cúria dels afers del monestir de Sant Ponç de Tomeres, situat al regne de França, que havia estat fundat pels reis d'Aragó, i era el lloc on s'havia educat, de petit, el rei Ramir. Les rendes del monestir havien baixat tant que no n'hi havia prou per als aliments i hom demanava l'agregació de tres rectories al monestir (reg. 1888, ff. 140 v.-141 r.). El 6 d'abril, s'havia d'ocupar d'una súplica tramesa al papa a favor de Francesc Foix, administrador dels negocis de Sardenya, i el 9 el monarca li demanava que aconseguís que el cardenal de Viviers dononés al cellerer de Sant Pere de Rodes, fra Honorat Pere, el pagament d'unes rendes anuals a fi d'ajudar-lo a pagar el rescat que li demanaven uns sarraïns de Tunis que el capturaren quan era, per raó del seu càrrec, a la casa del Cortal, pertanyent a la cellereria del monestir (reg. 1888, f. 150 r.).

⁵⁷ ACA, C, reg. 1967, f. 125 v. (1396, maig, 13).

era el conseller de Joan I, Luchino Scarampi, la presència del vescomte de Roda a Avinyó fou aprofitada també per a encomanar-li que parlés amb el papa d'aquells fets tan greus i procurés saber la veritat del que passava⁵⁸.

Pocs dies després, el 19 de maig de 1396, moria el rei Joan, sobtadament, en una partida de caça. Els seus consellers, contra els quals la ciutat de Barcelona i la de València havien llançat greus acusacions en els darrers temps del regnat, foren sotmesos a procés per ordre de la reina Maria, lloctinent del seu marit, Martí l'Humà, al qual corresponia la successió al tron i que era absent a Sicília.

Ramon de Perellós, un dels consellers més acostats de Joan I, fou acusat en el procés d'haver afavorit les conveniències del comte de Foix quan es negocià el seu matrimoni amb la infanta Joana i d'admetre que constituís la cambra, o garantia del dot de la seva muller, en el comtat de Foix i no pas dins de Catalunya, on el comte tenia prou béns per a constituir-la. Segons l'acusació, el vescomte hauria rebut per aquest motiu 4.000 florins del comte de Foix en forma d'una pensió anual per aquest capital. També fou acusat d'haver procurat que la infanta no renunciés als drets successoris⁵⁹.

Malgrat aquestes acusacions, que foren idèntiques per al seu germà Ponç de Perellós, la reina Maria, ja el mes de juliol de 1396, demanà a ambdós germans que l'un o l'altre portessin a terme una ambaixada urgent a París, sense protocol ni memorial ni els preparatius habituals, per tal de demanar al rei de França que prohibís als seus vassalls, i en particular al comte de Foix, d'atacar les terres catalano-aragoneses amb les quals estava en pau. Malgrat el recel que hi pogué haver contra els Perellós, la reina i el seu consell sabien prou bé que ningú no tenia les amistats personals, la co-neixença de la cort francesa i l'experiència diplomàtica que tenien els germans Perellós i que eren els més indicats per a una missatgeria tan delicada. Això vol dir també que, en el fons, malgrat les acusacions del procés, no dubtaven pas seriosament de llur lleialtat en l'afer de les pretensions successòries del comte de Foix⁶⁰.

Poc després, el 21 d'agost, la reina envià una ambaixada més protocol·lària al rei de França formada pel noble Vidal de Blanes i pel jurista Pere Sacalm. Els ambaixadors havien de passar abans per Avinyó per aconsellar-se amb el papa, parent de la reina, i informar-se amb el vescomte de Perellós i el seu germà Ponç del resultat de llur gestió prop del rei de França, mirant de trobar-los pel camí, si encara no havien tornat⁶¹.

⁵⁸ ACA, C, reg. 2056, f. 110 r.-v. (1396, maig, 8). Cf. M. de RIQUEUR, *Obras de Bernat Metge*, pp. 87 i ss.

⁵⁹ M. MITJÀ, *Procés contra els consellers, domèstics i curials de Joan I, entre ells Bernat Metge*, "Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona", XXVII (1957-1958), p. 413.

⁶⁰ ACA, C, reg. 2343, ff. 47 r.-48 r.

⁶¹ ACA, C, reg. 2343, ff. 66 v. i 68 r.

Pel setembre o potser abans el vescomte marxà d'Avinyó cap a Barcelona per tal d'entrevistar-se amb la reina i exposar-li la informació que posseïa sobre la situació política al regne de França, les aliances dels magnats llenguadocians, llurs preparatius militars i el que, segons el seu parer, calia fer per evitar perills als regnes que ella presidia en aquells moments tan crítics.

De l'entrevista sortí l'encàrrec de dues missions diplomàtiques. De l'una banda la reina li encomanà que, juntament amb Berenguer de Cruïlles i Bartomeu Sirvent, negociés a Narbona una aliança amb el comte d'Armanyac; de l'altra banda li donà facultats ben àmplies perquè iniciés converses amb la infanta de Mallorca.

L'anada a Narbona fou pels volts del 21 de setembre, data en la qual la reina ordenava al governador del Rosselló i de la Cerdanya que donés escolta armada als ambaixadors⁶². Els acords entre els ambaixadors i Amalric de Seveyrac, senyor de Bellcaire, i Pere de Mayres, ambaixadors del comte d'Armanyac, foren signats el 2 d'octubre; preveïen l'ajut militar del comte a la monarquia catalano-aragonesa a canvi d'una forta pensió anual, a més de la paga de les tropes quan efectués el servei; però allò que era més important és que impedièn l'aliança dels comtes de Foix i d'Armanyac, que hauria estat molt perillosa per a la Corona catalano-aragonesa, i impedièn també l'aliança de l'Armanyac amb la infanta de Mallorca⁶³. Però els acords no foren signats finalment per la reina, que s'excusà perquè en un afer tan greu, que suposava una despesa tan important de diners, li calia aconsellar-se amb el Parlament, que llavors no era reunit i perquè, deia, el seu marit arribaria molt aviat, segons les seves notícies, i podria ésser ell qui decidís. Així, doncs, pregà el vescomte de Perellós que, després de presentar-li els acords a Barcelona, havia marxat a Leucata per tornar la resposta, que expliqués la seva decisió i la seva promesa d'intercedir perquè el rei premiés com es mereixien els serveis del comte d'Armanyac⁶⁴.

De fet, el que la reina pretenia era entretenir amb bones paraules els possibles aliats del comte de Foix fins que el seu marit, el rei Martí, tornés. A la infanta de Mallorca el vescomte també havia de fer-li promeses i assegurar-li la intercessió de la reina prop del seu marit. Pel que fa a la infanta, el vescomte havia de parlar, a més, de l'afer amb el papa, a fi que aquest fes ús de la influència que el papat, protector de la casa de Mallorca des de feia anys, exercia sobre la infanta⁶⁵.

Mentrestant, la reina Maria s'havia hagut d'ocupar d'organitzar la defensa de les fronteres dels seus regnes. L'absència del vescomte de Perellós,

⁶² ACA, C, reg. 2344, f. 114 r.

⁶³ ACA, C, cr. Martí I, caixa 1, núm. 5.

⁶⁴ ACA, C, reg. 2352, ff. 3 v.-4 r. (1396, octubre, 10).

⁶⁵ ACA, C, reg. 2344, f. 119 r.-v. (1396, setembre, 24) i reg. 2343, ff. 133 v.-134 r. (1396, octubre 26).

resident de temps a Avinyó, l'havia obligada a nomenar, pel juny de 1396, dos capitans que el substituïssin a la seva capitania general del Rosselló i de la Cerdanya, el governador Ramon Sa-Garriga i el vescomte d'Évol⁶⁶, bé que més tard, potser a petició del mateix vescomte, reconciliat ja amb els seus nous monarques, tingué interès a remarcar que aquests nomenaments no limitaven en res els poders del vescomte com a capità general d'ambdós comtats i que, quan el vescomte volgués usar el seu càrrec personalment, haurien d'obeir-lo almenys fins que no tornés el rei Martí i decidís sobre el particular⁶⁷.

Assegurada la seva preeminència, consta que el vescomte ocupà el seu càrrec en el moment de la invasió del comte de Foix. El 6 i el 24 de novembre la reina el convocà perquè acudís amb les seves tropes a Cervera, ja que l'enemic havia entrat pel Pallars⁶⁸. Però els invasors no pogueren sostenir-se gaire temps en terres catalanes i hagueren de retirar-se⁶⁹.

Passat, doncs, de moment, el perill i l'obligació de servir en el seu lloc de capità general, el vescomte degué tornar a Avinyó. Fou llavors que se li acudí de fer el viatge a Irlanda per visitar el Purgatori de Sant Patrici. Des d'aquest moment cal creure en la seva relació, que suposem exacta, almenys pel que fa al viatge en si. Hi ha només la qüestió de la data: segons el «Viatge», el vescomte havia marxat d'Avinyó el 7 de setembre de 1398, però aquesta data és equivocada, tal com ja ha estat comentat pels editors de la seva obra, i ha d'ésser 7 de setembre de 1397. El passaport que li concedí el rei d'Anglaterra és del 6 de setembre de 1397⁷⁰. D'altra banda, el 1398 el vescomte era a Avinyó. Hi era poc abans del 2 de novembre, hi continuava el 25 del mateix mes i després portà a terme una ambaixada a París; el seu germà Ponç, que segons el vescomte l'acompanyà en el viatge, era per l'octubre de 1398 en terres catalanes o aragoneses: el 21 d'aquest mes rebé l'encàrrec de la reina Violant de fer demandes pecuniàries a Daroca i a les seves aldees, juntament amb Berenguer de Bardaixí.⁷¹ En canvi, cap notícia s'oposa al fet que el viatge fos realitzat el 1397, quan fou concedit el salconduit al vescomte.

No comentarem el viatge perquè ja ha estat estudiat pel Prof. Martí de Riquer. Només direm que l'acompanyaren el seu germà Ponç, els seus fills

⁶⁶ ACA, C, reg. 2343, f. 15 v. (1396, juny, 23).

⁶⁷ ACA, C, reg. 2333, ff. 53 v. i 54 r. (1396, octubre 5 i 8).

⁶⁸ ACA, C, reg. 2347, ff. 2 v.-3 v. i f. 23 r.

⁶⁹ Sobre els inicis del regnat de Martí l'Humà, la lloctinència de Maria de Luna i l'expedició del comte de Foix: J. MIRET I SANS, *Investigación histórica sobre el vizcondado de Castellbó con datos inéditos de los condes de Urgell y los Vizcondes de Ager*, Barcelona, 1900, p. 272 i ss. i A. JAVIERRE MUR, *María de Luna, reina de Aragón*, Madrid, CSIC, 1940, p. 56-84.

⁷⁰ T. RYMER, *Foedera, Conventiones, Literae et cujuscumque generis acta publica inter Reges Angliae et alios quosvis imperatores, reges, pontifices, principes vel communitates*, 8, Londres, 1709, p. 14.

⁷¹ ACA, C, reg. 2046, f. 79 r.

Lluís i Ramon i el seu nebot Bernat de Centelles, fill d'Eimeric (II) de Centelles i de la seva germana Brunissenda, que era doctor en decrets i que fou canonge i sagristà de la catedral de Mallorca⁷², i també un noble francès, Guillaume de Courcy. Les experiències d'aquest viatge foren reflectides després en el «Viatge», combinant-les amb la inserció de textos procedents dels relats precedents sobre el viatge al purgatori, concretament el d'H. de Sallertrey. Tal com ja ho ha dit el Prof. Martí de Riquer, l'obra de Ramon de Perellós s'emmarca en la inquietud que produí la mort sobtada de Joan I entre els seus consellers més acostats i la preocupació per la sort de la seva ànima, ja que un dels retrets que havien estat fets als consellers era que haguessin permès que el rei, de complexió delicada, s'exposés a esports, com el de la caça major, que requerien esforç físic, i que es posés així en perill de mort, que en aquest cas fou una mort sobtada sense confessió. «Lo somni», de Bernat Metge, també reflecteix aquesta mateixa preocupació.

Després del viatge a Irlanda, Ramon de Perellós, que des del 1391 era vescomte de Perellós, a més de vescomte de Roda, per concessió de Joan I⁷³, continuà les activitats polítiques i diplomàtiques, potser amb menor intensitat que durant el regnat de Joan I, fins a la seva mort, esdevinguda després del 1419. D'aquestes activitats, de la seva família i dels seus béns ens n'ocuparem en una altra ocasió.

---

⁷² El 1390 Joan I demanà al papa la concessió d'uns beneficis per a ell: ACA, C, reg. 1873, f. 71 r. (1390, juny, 179). Pel gener de 1402 ja era canonge i sagristà de la catedral de Mallorca: reg. 2169, f. 148 (1402, gener, 25), el mateix any 1402 el rei l'envià com a missatger seu al papa Benet XIII: reg. 2313, ff. 18 v.-19 v. (1402, juny, 8) i l'hi tornà a enviar el 3 d'octubre de 1405, quan el papa era a Gènova: reg. 2293, f. 8 r.

⁷³ ACA, C, reg. 1970, ff. 74 r.-75 v. (1391, febrer, 13).